

เศรษฐกิจครัวเรือนทางรายได้ รายจ่าย การออมและหนี้สินในจังหวัดพิษณุโลก

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ : 2 มิถุนายน 2564
วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ : 28 มิถุนายน 2564
วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 13 กรกฎาคม 2564

อรรพพล จรจันทร์^{1}*

อาจารย์สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุโลก

บทคัดย่อ

การศึกษครั้งนี้มี 2 วัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และการใช้จ่ายของครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลก และ 2) เพื่อศึกษาเศรษฐกิจครัวเรือนทางรายได้ การใช้จ่าย การออมและหนี้สินในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งใช้ข้อมูลลักษณะทุติยภูมิในการศึกษาและนำมาอธิบายผลเชิงพรรณนาโดยศึกษาเศรษฐกิจครัวเรือนทางรายได้ รายจ่าย การออมและหนี้สินในจังหวัดพิษณุโลก ด้วยเทคนิค Simple Regression Analysis วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของรายได้และรายจ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลกตั้งแต่ปี 2553 – 2562 และวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ทางรายได้ การใช้จ่าย การออมและหนี้สินในจังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ของรายได้และรายจ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลก มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.0037 ทำให้ค่า MPC มีค่าเท่ากับ 0.1080 MPS มีค่าเท่ากับ 0.8920 APC เท่ากับ 0.4725 APS เท่ากับ 0.5275 และครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลกมีหนี้สินต่ำกว่าระดับรายได้อยู่ 0.0471 เท่า

คำสำคัญ: เศรษฐกิจครัวเรือน

^{1*} ผู้ประสานงานหลัก: attaphon.j@psru.ac.th

The Household Economy in terms of Income, Expenditure, Saving and Debt at Phitsanulok Province

Received: June 2, 2021

Revised: June 28, 2021

Accepted: July 13, 2021

Attaphon Johnjun^{1*}

Lecture of Business Economics

Faculty of Management Science, Pibulsongkram Rajabhat University

Abstract

This study deal with the relationship of household income and expenditure in Phitsanulok Province and the economic analysis in terms of income, expenditure, saving and debt in Phitsanulok Province. By secondary data and analysis was based on the results of descriptive by analyzing household economics on income, expenditure, savings and debt in Phitsanulok Province and using simple regression analysis to determine the relationship among income and consumption expenditure of households in Phitsanulok Province since 2010 to 2019. At 0.0037 statistically significant level, all resulting are $MPC = 0.1080$, $MPS = 0.8920$, $APC = 0.4725$, $APS = 0.5275$, and the debts-income ratio indicating that below study had their debt burden 0.0471 times their income level.

Keywords: Household Economy

^{1*} Corresponding Author: attaphon.j@psru.ac.th

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจนั้นต้องพัฒนาไปทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กันไป โดยอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ประเมินจากการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) และเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในประเทศและต่างประเทศ ในขณะเดียวกันการพัฒนาเชิงคุณภาพเป็นการมุ่งเน้นไปยังคุณภาพของสังคม เช่น ปัญหาความยากจนและหนี้สิน รวมถึงปัญหาทางสิ่งแวดล้อมและความโปร่งใสในการบริหารจัดการ ซึ่งในแง่คุณภาพของการพัฒนาเศรษฐกิจยังพบปัญหาความยากจนและหนี้สิน ภาคครัวเรือนที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเป็นปัญหาที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และยังเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน เนื่องจากความยากจนและภาวะหนี้สินจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการผลิตทางเศรษฐกิจได้ และส่งผลต่อเนื่องไปยังปัญหาสังคมในด้านต่างๆ (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) ในทางเศรษฐศาสตร์มหภาคนั้นให้ความสำคัญของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศจากการลงทุนจากในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งมีทิศทางเดียวกันกับการออมของประเทศหรือการสะสมทุน ดังนั้นจึงเป็นปัจจัยหนึ่งในการสนับสนุนการลงทุน และส่งผลต่อเนื่องให้เกิดการขยายการผลิตของประเทศให้ดำเนิน ดังนั้นการออมในระดับครัวเรือนนั้นก็สามารถเป็นตัวชี้วัดถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประชาชนโดยรวมได้เช่นกัน ดังนั้นการออมภาคครัวเรือนจึงมีความสำคัญโดยตรงต่อประชาชนที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก

จากการให้ความสำคัญในเรื่องเศรษฐกิจระดับครัวเรือนนั้น ชี้ให้เห็นว่าความสามารถในการบริหารรายได้ รายจ่าย และการออมส่วนบุคคลนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญ หากไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขก็อาจส่งผลกระทบทั้งในระดับบุคคล และระดับเศรษฐกิจสังคมในวงกว้าง ดังนั้นการใช้แนวคิดของ Keynes (1939) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์โครงสร้างเศรษฐกิจครัวเรือน ในด้านรายได้และรายจ่ายระดับครัวเรือนในภาพรวมที่เหมาะสมจะสามารถแก้ไขปัญหานี้สินและความสามารถในการใช้เงินของครัวเรือนได้ อีกทั้งการประยุกต์แนวคิดของ Ando, Modigliani and Brumberg (1963) ในสมมติฐานวัฏจักรชีวิต (Life Cycle Hypothesis Framework) ที่เกี่ยวกับการบริโภคในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งที่ขึ้นอยู่กับราคาคะเนของรายได้ตลอดช่วงอายุขัยทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต หากมีการพิจารณาเพื่อการบริโภคในวัฏจักรชีวิตที่ควรจะเป็นของบุคคลหนึ่ง ๆ ยังส่งผลให้เกิดความมั่นคงและเสถียรภาพทางการเงินในระดับจังหวัดและประเทศได้

ทั้งนี้จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับเศรษฐกิจครัวเรือนทางรายได้ รายจ่าย การออม และหนี้สิน เช่นในงานของ รวีพรรณ อุดรินทร์ (2563) และ พชร ชาญกรโคภิต (2563) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาทางรายได้ รายจ่าย การออมและหนี้สินของกลุ่มตัวอย่างที่สนใจ ได้แก่ กลุ่มแรงงานในสถานบันหรือสถานประกอบการ โดยผลการศึกษาเป็นไปในระดับจุลภาคที่ศึกษาในการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะของค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าคะแนนเฉลี่ย ในการอธิบายผลการศึกษารวมถึงข้อสมมติฐานที่ชี้ให้เห็นถึงนัยสำคัญทางสถิติต่อการบริโภค รายได้ และระบบเศรษฐกิจ เป็นต้น

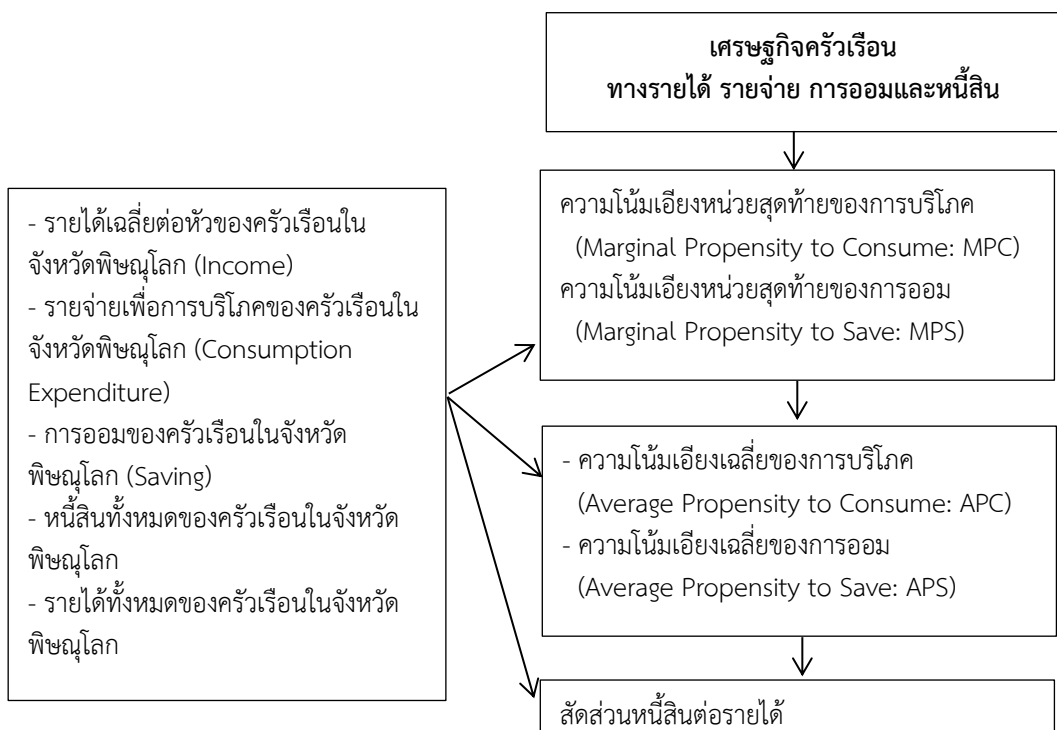
อย่างไรก็ตาม การศึกษารังนี้ก็จะศึกษาเศรษฐกิจครัวเรือน รายได้ รายจ่าย การออม และหนี้สินในจังหวัดพิษณุโลก ในแนวทางเศรษฐศาสตร์มหภาคโดยอธิบายในเชิงแนวความคิดและทฤษฎีของ Keynes (1939) เกี่ยวกับรายได้ รายจ่าย และการออม และนำแนวคิดของ Modigliani (1996) มาใช้อธิบายในส่วนหนี้สิน โดยนำข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานหลักของประเทศ คือ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และธนาคารแห่งประเทศไทยนำมาใช้วิเคราะห์เศรษฐกิจของครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลก ทั้งนี้ผลการศึกษาที่ได้คาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องทั้งในระดับหน่วยงานในจังหวัด ตลอดจนสามารถนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายรวมถึงบุคคลทั่วไปที่สนใจในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนทางการเงินในระดับมหภาคต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และการใช้จ่ายของครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาเศรษฐกิจครัวเรือนทางรายได้ การใช้จ่าย การออมและหนี้สินในจังหวัดพิษณุโลก

กรอบแนวคิดการศึกษา

ในการศึกษาค้นครั้งนี้เป็นการศึกษาเศรษฐกิจครัวเรือนทางรายได้ รายจ่าย การออมและหนี้สินในจังหวัดพิษณุโลกซึ่งมีกรอบแนวคิดการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการศึกษา

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

กว่าด้วยการบริโภคและการออม Keynes (1939) ให้ความสำคัญเกี่ยวกับ 1) รายได้พึงจ่าย (Disposable Income) คือ รายได้ที่ภาคครัวเรือนได้รับหักกับภาษีเงินได้ส่วนบุคคล (Personal Income Taxes) เป็นรายได้ที่ประชาชนสามารถนำไปใช้จ่ายในการบริโภคหรือออมได้ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง

ทางภาษีกี่จะส่งผลต่อรายได้ที่พึงใช้จ่าย 2) สันทรัพย์ของผู้บริโภค เช่น สันทรัพย์ที่ครัวเรือนถือครองอยู่มีสภาพคล่อง (Liquidity) พิจารณาจากความยากง่ายและอัตราความเสี่ยงด้านมูลค่าในการเปลี่ยนเป็นเงินสด ในกรณีที่ผู้บริโภครู้สึกว่าสันทรัพย์สภาพคล่องสูงไว้มาก ผู้บริโภคจะรู้สึกว่าการเงินที่มั่นคง สามารถใช้จ่ายเพื่อการบริโภคได้มากขึ้น 3) สันค่าคงทนที่ผู้บริโภคมีอยู่ คือ สันค่าไม่คงทน (Nondurable Goods) ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และของที่ใช้หมดไป รายจ่ายในส่วนนี้จะต่ำเพราะมีการบริโภคจำเป็นและแน่นอน อีกส่วนเป็นสันค่าคงทน (Durable Goods) เช่น รถยนต์ โทรทัศน์ ตู้เย็นและเครื่องเรือนอื่นๆ รายจ่ายในส่วนนี้จะค่อนข้างสูงเพราะสามารถใช้ได้เป็นระยะเวลานานหรือนานครั้งจะซื้อที และ 4) การคาดการณ์ของผู้บริโภค มาจากการตัดสินใจในการเลือกซื้อ โดยมีปัจจัยหลักคือ รายได้ในอนาคต ราคาสินค้า ปริมาณสินค้า เป็นต้น เช่น การคาดการณ์ของผู้บริโภคกรณีรายได้ในอนาคตจะส่งผลต่อการบริโภคและการออมในปัจจุบันด้วย หากผู้บริโภคมีการคาดการณ์ว่าจะมีรายได้เพิ่มขึ้นในอนาคต ซึ่งทำให้ต้องลดการออมลงและเพิ่มการบริโภคในปัจจุบัน 5) สันเชื่อการบริโภคและอัตราดอกเบี้ย ณ ระดับรายได้ที่ใช้จ่ายได้เท่ากัน ในกรณีการให้สินเชื่อที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำจะจูงใจการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคสูงกว่าในกรณีที่ไม่มีระบบการให้สินเชื่อ อัตราดอกเบี้ยสูงจะส่งผลให้ครัวเรือนเลือกที่จะออมมากขึ้น 6) ค่านิยมทางสังคม (Social Value) เป็นคุณค่าที่สังคมกำหนดขึ้นโดยไม่คำนึงถึงเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นคุณค่าทางวัตถุนิยมสะท้อนผ่านทางราคาที่สูง และเกิดความฟุ้งเฟ้อต่อการใช้จ่าย ดังนั้นสังคมควรจะมีการบริโภคที่เหมาะสมในระดับรายได้ของตนเองเพื่อผลดีต่อเศรษฐกิจในระยะยาว และ 7) อัตราการเพิ่มของประชากรและโครงสร้างอายุของประชากร ถ้าอัตราการเพิ่มของประชากรเพิ่มขึ้นจะส่งผลต่อการลดลงของบริโภคของประเทศ อีกทั้งโครงสร้างทางอายุของประชากรก็จะส่งผลต่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคมากกว่าการออมโดยเฉพาะวัยทำงาน สอดคล้องกับงานเกลินี หมื่นไธสง และอัครวิทย์ รอบคอบ (2563) อย่างไรก็ตามในการบริโภคทฤษฎีของเคนส์ได้แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคและรายได้ ขณะเดียวกันได้อธิบายความโน้มเอียงเฉลี่ยของการบริโภค (APC) มาจากอัตราส่วนระหว่างรายจ่ายเพื่อการบริโภคกับรายได้พึงจ่าย และความโน้มเอียงเฉลี่ยของการออม (APS) มาจากอัตราส่วนระหว่างรายจ่ายเพื่อการออมกับรายได้พึงจ่าย ดังนั้นความโน้มเอียงเฉลี่ยหน่วยสุดท้ายของการบริโภค (MPC) คือการวัดค่าของการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปที่มาจากรายได้ที่เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย เช่นเดียวกันกับความโน้มเอียงเฉลี่ยหน่วยสุดท้ายของการออม (MPS) คือการวัดค่าของการออมที่เปลี่ยนแปลงไปที่มาจากรายได้ที่เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ซึ่งข้อจำกัดทางทฤษฎี คือ การบริโภคเป็นฟังก์ชันที่มีเสถียรภาพ (Stable Function) ของรายได้สุทธิที่แท้จริง ซึ่งค่าการบริโภคโน้มเอียงหน่วยสุดท้าย (Marginal Propensity to Consume: MPC) ซึ่งในระยะยาวเมื่อรายได้มากขึ้นสัดส่วนรายได้ที่ถูกนำไปใช้ในการบริโภคจะมีจำนวนน้อยลงทำให้ MPC น้อยกว่าความโน้มเอียงเฉลี่ยของการบริโภค (Average Propensity to Consume : APC) และการเปลี่ยนแปลงจำนวนความมั่งคั่ง (Stock of Wealth) ของครัวเรือนจะมีผลกระทบโดยตรงต่อระดับการบริโภค ซึ่งแสดงอยู่ในรูปทั่วไปของฟังก์ชันการบริโภค คือ $C = a + bY$ และได้จำแนกฟังก์ชันการบริโภคออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ฟังก์ชันการบริโภคในระยะสั้นที่เรียกว่า Cyclical Consumption Function และ ฟังก์ชันการบริโภคในระยะยาวที่เรียกว่า Secular Consumption Function ซึ่งสามารถแบ่งเป็นฟังก์ชันสมการเส้นตรง (Linear Function) และฟังก์ชันที่ไม่เป็นเส้นตรง (Nonlinear Function) ในส่วนการศึกษาครั้งนี้จะใช้ Linear Function เพื่อให้ทราบ APC ประกอบกับหาค่า MPC ทั้งนี้ APC จะต้องมียค่ามากกว่า MPC ในทุกระดับรายได้ และเมื่อรายได้เพิ่มสูงขึ้น ค่า APC จะลดลง แต่ในขณะเดียวกัน MPC จะมีค่าความชันคงที่ เพราะเป็น Linear Function

ในขณะเดียวกัน Ando, Modigliani and Brumberg (1963) ในสมมติฐานวัฏจักรชีวิต (Life Cycle Hypothesis Framework) เชื่อว่าปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภค ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งจะขึ้นอยู่กับ การคาดคะเนของรายได้ตลอดช่วงอายุขัยทั้งในอดีตปัจจุบันและอนาคต หากมีการพิจารณาจากการกระจายรายได้ และปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในวัฏจักรชีวิตที่ควรจะเป็นของบุคคลหนึ่งๆ ทั้งนี้ในช่วงอายุที่เริ่มทำงาน และสะสมทุนทรัพย์เป็นช่วงที่มีรายได้ต่ำ และเมื่อมีความรับผิดชอบมากขึ้นรายได้ก็มักจะเพิ่มขึ้นตามเสมอ ขณะที่ช่วงที่มีรายได้สูงกว่ารายจ่ายเป็นช่วงที่มีความมั่นคงที่อยากทำให้หนี้สินในช่วงแรกที่ก่อขึ้นลดลงในช่วงนี้ และอาจมีการลงทุนมากขึ้นได้ และช่วงใช้จ่ายหลังเกษียณเป็นช่วงที่การทำงานลดลง รายได้ก็จะลดลงตามหรือ แถบจะไม่มีรายได้ในขณะเดียวกันภาระนี้ก็จะเริ่มหมดเช่นเดียวกัน แต่มีต้นทุนค่ารักษาพยาบาลที่เพิ่มขึ้น ช่วงชีวิตนี้ควรมีการใช้ทุนทรัพย์ที่สะสมนำมาใช้หลังเกษียณอายุเพื่อเป็นรายได้ประจำ

อย่างไรก็ตาม Modigliani (1996) ได้เสนอแนวคิดในการก่อหนี้ของครัวเรือน โดยอธิบายว่าในช่วงวัยหนุ่มสาวหรือวัยเริ่มทำงานครัวเรือนจะมีรายได้รวมถึงการสะสมทุนต่ำ และคาดว่าอนาคตจะมีรายได้เพิ่มขึ้น ดังนั้นครัวเรือนจะมีการประสคในการก่อหนี้เพื่อรักษาระดับอุปโภคและบริโภค เมื่อรายได้มากขึ้นแล้วจะนำเงินมาชำระหนี้สิน อย่างไรก็ตามการก่อหนี้ของครัวเรือนจะไม่เป็นปัญหาเสมอไป เนื่องจากการชี้ให้เห็นถึง ความจำเป็น เช่น การกู้เพื่อซื้อที่อยู่อาศัย การกู้ที่นำไปใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพ และการกู้ที่นำไปซื้อรถยนต์เพื่ออำนวยความสะดวก และภาวะในบางช่วงที่ครัวเรือนจำเป็นต้องรักษาระดับการใช้จ่ายของครัวเรือน รวมทั้ง ปัจจัยเสี่ยงต่างๆ เช่น สภาพการจ้างงานในอนาคต การไม่มีงานทำ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพิ่มขึ้น และราคาสินค้าที่เพิ่มขึ้น ทำให้มีผลต่อสถานะทางการเงินของครัวเรือนได้ (เยาวลักษณ์ สมคำ, 2552 ; นครศร ราชจิต, 2551)

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเศรษฐกิจครัวเรือนทางรายได้ รายจ่าย การออม และหนี้สินในจังหวัดพิษณุโลกเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึง การค้นคว้าผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเกี่ยวกับ รายได้ต่อหัวต่อคนของจังหวัดพิษณุโลกและรายจ่ายเพื่อการบริโภค และข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในส่วนของการออมและการปล่อยกู้ของสถาบันการเงินซึ่งเป็นข้อมูลรายปีจำนวน 10 ปี ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2553 – 2562 ซึ่งข้อมูลที่น่ามาจะนำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้

1. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ และรายจ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลก โดยใช้เทคนิค Simple Regression Analysis (Akeker & Yousuo, 2012) จากสมการดังนี้

$$C = a + bY \quad \dots\dots\dots (1)$$

โดย Y = รายได้เฉลี่ยต่อหัวของครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลก (Income)
 C = รายจ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลก
 (Consumption Expenditure)
 a คือ การบริโภคที่ไม่ผันแปรตามรายรับ(การบริโภคคงที่)

b คือ (Autonomous Consumption)
ค่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายของการบริโภค
(Marginal Propensity to Consume: MPC)

2. การวิเคราะห์ค่าโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายของการออม (Marginal Propensity to Save: MPS)

$$\begin{aligned} \text{เมื่อ } MPC &= b \\ MPS &= 1 - b \end{aligned}$$

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของรายได้กับรายจ่ายและการออมของครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลก โดยหาค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยของการบริโภค (Average Propensity to Consume: APC) และค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยของการออม (Average Propensity to Save: APS)

$$\begin{aligned} \text{ซึ่ง } APC &= C/Y \\ APS &= S/Y \end{aligned}$$

$$\text{เมื่อ } Y = C + S \quad \dots\dots\dots (2)$$

โดยที่ Y = รายได้เฉลี่ยต่อหัวของครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลก (Income)
C = รายจ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลก
(Consumption Expenditure)
S = การออมของครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลก (Saving)

4. การวิเคราะห์สัดส่วนของหนี้สินต่อรายได้ของครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลก

$$\text{สัดส่วนหนี้สินต่อรายได้} = \frac{\text{หนี้สินทั้งหมดของครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลก}}{\text{รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลก}}$$

ผลการศึกษา

จากการศึกษาเศรษฐกิจครัวเรือนทางรายได้ รายจ่าย การออมและหนี้สินในจังหวัดพิษณุโลก สามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อทราบว่ารายได้ทั้งหมดที่ได้รับนำไปใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเป็นจำนวนเท่าใด ดังนั้น จะสามารถนำไปวิเคราะห์ความโน้มเอียงเฉลี่ยของการบริโภค เพื่อแสดงให้เห็นว่าเมื่อรายได้เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคจะเปลี่ยนแปลงไปเท่าใด ซึ่งให้เห็นถึงผลการเปลี่ยนแปลงระดับรายได้ ที่กระทบต่อพฤติกรรมการบริโภคว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยได้ผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์รายได้และการบริโภคจากค่าโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภค (MPC) และค่าโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม (MPS) ซึ่งใช้เทคนิคการวิเคราะห์สมการถดถอยอย่างง่าย

(Simple Regression Analysis) ผลจากการศึกษาพบว่า รายได้รวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (sig.=0.0037)

ตารางที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร, ค่าสถิติที่ได้จากการทดสอบแบบจำลองรายจ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนจังหวัดพิษณุโลก

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	t-Statistic	Prob.
ค่าคงที่	7234.7280	2.7974	0.0233
รายได้	0.1080	4.0563	0.0037

R-squared = 0.6729; Adjusted R-squared = 0.6320

ที่มา: จากการคำนวณด้วยโปรแกรมทางเศรษฐศาสตร์

จากค่าพารามิเตอร์ที่คำนวณได้ตามตารางที่ 1 นั้นนำไปแทนค่าสมการบริโภคในสมการที่ 1 ได้ดังนี้

$$C = 7234.7280 + 0.1080Y$$

โดยที่ MPC จะเท่ากับ b หรือมีค่าเท่ากับ 0.1080

ค่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายของการบริโภคที่คำนวณมีค่าเท่ากับ 0.1080 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ถ้ารายได้เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะทำให้การบริโภคเปลี่ยนแปลงไป 0.1080 หน่วย ในทิศทางเดียวกันนั้นก็หมายความว่าถ้ารายได้เปลี่ยนแปลงไป 100 บาท จะทำให้การบริโภคเพิ่มขึ้น 10.80 บาท

2. การวิเคราะห์ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายของการบริโภคที่คำนวณได้นั้น สามารถนำค่าที่ได้ไปคำนวณความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออมได้ตามความสัมพันธ์ดังนี้

$$MPS = 1 - b \text{ (แทนค่า } b \text{ มีค่าเท่ากับ } 0.1080)$$

$$\text{จะได้ } MPS = 1 - 0.1080$$

$$\text{ดังนั้น } MPS = 0.8920$$

ค่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายของการออมที่คำนวณมีค่าเท่ากับ 0.8920 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ถ้ารายได้เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะทำให้การออมเปลี่ยนแปลงไป 0.8920 หน่วย ในทิศทางเดียวกันนั้นก็หมายความว่าถ้ารายได้เปลี่ยนแปลงไป 100 บาท จะทำให้การออมเพิ่มขึ้น 89.20 บาท

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของรายได้กับรายจ่ายและการออมของครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลก โดยหาค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยของการบริโภค (Average Propensity to Consume: APC) และความโน้มเอียงเฉลี่ยของการออม (Average Propensity to Save: APS) จากการศึกษาได้ผลการศึกษาดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงรายได้ รายจ่ายเพื่อการบริโภค การออม และหนี้สิน ของครัวเรือนจังหวัดพิษณุโลก

ปี	รายได้ (บาท)	รายจ่ายเพื่อการบริโภค (บาท)	การออม (บาท)	ต่อคน	
				หนี้สิน (บาท)	
2553	70,381.00	34,148.30	36,232.70	3,111.69	
2554	73,334.24	33,295.62	40,038.62	3,540.41	
2555	99,709.49	49,826.29	49,883.20	4,445.45	
2556	101,232.66	48,992.68	52,239.98	5,463.31	
2557	95,304.08	42,498.49	52,805.59	5,527.05	
2558	95,198.60	41,560.41	53,638.19	4,567.13	
2559	97,940.46	44,575.80	53,364.66	4,405.56	
2560	105,212.83	50,616.99	54,595.85	4,319.09	
2561	109,939.50	53,655.82	56,283.68	4,850.74	
2562	113,592.61	55,301.92	58,290.68	5,099.89	
เฉลี่ยทั้งหมด	96,184.55	45,447.23	50,737.31	4,533.03	

ที่มา: NESDB และ BOT

ความโน้มเอียงเฉลี่ยของการบริโภค (Average Propensity to Consume: APC)

$$\begin{aligned}
 \text{APC} &= C/Y \\
 &= 45,447.23/96,184.55 \\
 &= 0.4725
 \end{aligned}$$

จากการผลการศึกษารายได้และรายจ่ายของครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลกนั้น สามารถนำมาแสดงเป็นรายได้เฉลี่ยและรายจ่ายเพื่อการบริโภคเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2553 – 2562 ไปแทนในสมการ APC ซึ่งรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 96,184.55 บาท/ปี และรายจ่ายเพื่อการบริโภคเฉลี่ยเท่ากับ 45,447.23 บาท ดังนั้นจะได้ค่า APC เท่ากับ 0.4725 สามารถอธิบายได้ว่าเมื่อมีรายได้ 1 บาท จะถูกใช้เพื่อการบริโภคเท่ากับ 0.4725 บาท

ความโน้มเอียงเฉลี่ยของการออม (Average Propensity to Save: APS)

$$\begin{aligned}
 \text{APS} &= S/Y \\
 &= 50,737.31/96,184.55 \\
 &= 0.5275
 \end{aligned}$$

จากการผลการศึกษารายได้และการออมของครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลกนั้น สามารถนำมาแสดงเป็นรายได้เฉลี่ยและการออมเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2553 – 2562 ไปแทนในสมการ APS ซึ่งรายได้เฉลี่ยเท่ากับ

96,184.55 บาท และการออมเฉลี่ยเท่ากับ 50,737.31 บาท ดังนั้นจะได้ค่า APS เท่ากับ 0.5275 ซึ่งอธิบายได้ว่าเมื่อมีรายได้ 1 บาท จะมีการออมเกิดขึ้นเท่ากับ 0.5275 บาท

4. การวิเคราะห์สัดส่วนของหนี้สินต่อรายได้ของครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลก ผลจากการศึกษาพบว่า

$$\begin{aligned} \text{สัดส่วนหนี้สินต่อรายได้} &= \frac{\text{หนี้สินทั้งหมดของครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลก}}{\text{รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลก}} \\ &= 4,533.03/96,184.55 \\ &= 0.0471 \end{aligned}$$

จากการคำนวณ พบว่า ครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลกมีหนี้สินต่ำกว่าระดับรายได้อยู่ 0.0471 เท่า ซึ่งหมายความว่า ครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลกเมื่อมีรายได้ 1 บาทจะมีหนี้สิน 0.0471 บาท

สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องเศรษฐกิจครัวเรือนทางรายได้ รายจ่าย การออมและหนี้สินในจังหวัดพิษณุโลกนั้น ได้สรุปผลจากการศึกษาใน 4 ประเด็นดังนี้

1. รายได้ (Income)

ประชากรที่อยู่ในจังหวัดพิษณุโลกมีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 96,184.55 บาทต่อปี หรือเฉลี่ยเป็นรายเดือนอยู่ที่ 8,015.38 บาท ซึ่งในข้อสมมติฐานวัฏจักรชีวิต (Life Cycle Hypothesis Framework) ของ Ando, Modigliani and Brumberg (1963) ได้เสนอแนวคิดที่ว่าปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งจะขึ้นอยู่กับคาดคะเนของรายได้ตลอดช่วงอายุขัยทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน และเมื่ออนาคตหากมีการกระจายรายได้เพื่อการใช้จ่ายในการบริโภคและในช่วงวัฏจักรชีวิตหนึ่งพฤติกรรมในช่วงแรกของชีวิตจะมีการก่อหนี้พ้อในช่วงกลางของชีวิตจะเริ่มมีรายได้ที่เพียงพอที่จะใช้หนี้และจนถึงช่วงปลายของชีวิตจะเหลือเงินเป็นเงินสะสมหรือการออมได้

2. รายจ่ายเพื่อการบริโภค (Consumption Expenditure)

สมการการบริโภค คือ $C = 7,234.7080 + 0.1080Y$ โดยที่ค่า $MPC = b$ มีค่าเท่ากับ 0.1080 ซึ่งมีการบริโภคไม่ผันแปรตามรายรับมีค่าเท่ากับ 7,234.7080 บาทต่อปี ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหาก $Y = 0$ ประชาชนในจังหวัดพิษณุโลกไม่มีรายได้ ก็จำเป็นที่จะต้องบริโภคเพียง 7,234.7080 บาทต่อปี สะท้อนได้จากแนวความคิดของ James S. Duesenberry (Duesenberry, 1984 as cited in Palley, T. I., 2007) อ้างถึงใน Palley (2007) ในทฤษฎีการบริโภคสัมพันธ์กับรายได้เปรียบเทียบ (Relative Income Theory of Consumption) ตามทฤษฎีแบ่งข้อสมมติฐาน 2 ประเด็นคือ 1) เชื่อว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคไม่ได้ขึ้นอยู่กับรายได้สมบูรณ์เท่านั้น แต่มนุษย์นั้นจะมีพฤติกรรมที่เลียนแบบกันในการบริโภคของสังคม (Demonstration Effect) จึงทำให้ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคควรขึ้นอยู่กับระดับรายได้เปรียบเทียบกับรายได้เฉลี่ยของคนในสังคม และ 2) เชื่อว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในช่วงปัจจุบันยังขึ้นอยู่กับระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในช่วงเวลา

ก่อนหน้า เพราะเมื่อครัวเรือนที่มีระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและระดับรายได้อยู่ในระดับหนึ่งแล้ว เป็นเรื่องยากที่บุคคลนั้นจะลดระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคลงกว่าเดิม

3. การออม (Saving)

จากการศึกษาระดับรายได้ การใช้จ่ายเพื่อการบริโภค และการออมของครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ค่า APC มีค่าเท่ากับ 0.4725 ซึ่งอธิบายได้ว่า รายได้ 1 บาท จะถูกใช้ไปเพื่อการบริโภคเท่ากับ 0.4725 บาท และค่า APS มีค่าเท่ากับ 0.5275 ซึ่งอธิบายได้ว่ารายได้ 1 บาท จะมีการออมเกิดขึ้นเท่ากับ 0.5275 บาท ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการออม ได้แก่ ช่วงอายุ (Life Cycle) และรายได้มีความสัมพันธ์กัน ดังนั้นเมื่อเริ่มทำงานและเกิดการสะสมทุนจะเป็นช่วงที่มีรายได้น้อยแต่สม่ำเสมอ ในขณะที่วัยเกษียณเมื่อรายได้ที่เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอตามระดับความรับผิดชอบที่สูงขึ้น และทักษะความรู้ที่มีการพัฒนาจากประสบการณ์ก็เป็นการสะท้อนแนวโน้มของการออมหรือความมั่งคั่งได้ ซึ่งจะเป็นช่วงที่มีรายได้สูงกว่ารายจ่ายในขณะเดียวกันหนี้สินที่มีนั้นก็จะลดลงตามในส่วนที่เหลือก็จะนำไปลงทุนมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามความสำรองไว้สำหรับช่วงเกษียณอายุ

4. หนี้สิน (Debt)

จากยอดเงินปล่อยกู้ทั้งหมดของธนาคารพาณิชย์ที่ปล่อยกู้ให้ครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลกพบว่าเป็นช่วงปี 2553 – 2562 มีการปล่อยกู้เฉลี่ยจำนวน 40,855.40 พันล้านบาท หรือคิดเป็นหนี้ต่อหัวประชากรของคนในจังหวัดพิษณุโลกเท่ากับ 4,533.03 บาทจากประชากรเฉลี่ยประมาณ 901.84 พันคน ดังนั้นในข้อสมมติฐานวัฏจักรชีวิต (Life Cycle Hypothesis) ได้อธิบายว่าในช่วงวัยหนุ่มสาวหรือวัยเริ่มทำงานครัวเรือนจะมีรายได้รวมถึงสินทรัพย์สะสมที่อยู่ในระดับต่ำ โดยคาดว่าในอนาคตรายได้จะปรับตัวสูงขึ้น ดังนั้นครัวเรือนก็จะประสงค์ต่อการเป็นหนี้เพื่อรักษาระดับการบริโภคและอุปโภค และอาจก่อหนี้ภายหลังเมื่ออายุมากขึ้นได้ ขณะเดียวกันหากมีรายได้มากกว่ารายจ่ายครัวเรือนก็จะสามารถชำระหนี้สินได้จนเกิดการออมได้ในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า ประชากรในจังหวัดพิษณุโลกมีวัตถุประสงค์ในการออมอยู่ในระดับหนึ่ง ซึ่งจากการสำรวจโครงสร้างประชากรไทยของสำนักงานสถิติแห่งชาติแนวโน้มโครงสร้างประชากรที่จะมีวัยเกษียณมากกว่าวัยแรงงานส่งผลต่อเนื่องในอนาคตที่จะเป็นภาระทางการคลังแก่รัฐบาลได้ในอนาคต ดังนั้นเพื่อเป็นการลดภาระของรัฐบาลในการดูแลผู้สูงอายุจึงควรส่งเสริมให้ประชากรในจังหวัดพิษณุโลกมีการออมเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับการเกษียณอายุ

2. ควรมีการส่งเสริมในเรื่องทางการเงิน เช่น การฝากเงินเพื่อเกิดการลงทุนและผลตอบแทนที่เหมาะสม รวมถึงความรู้ต่อเสี่ยงทางการเงิน โดยผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งสถาบันการเงิน หรือผู้ที่กำหนดนโยบายควรพิจารณาการสนับสนุนความรู้ทางการเงินทั้งในระยะสั้น และระยะยาว

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาการวิเคราะห์เศรษฐกิจครัวเรือนทางรายได้ รายจ่าย การออมและหนี้สินในจังหวัดพิษณุโลก เท่านั้น ซึ่งในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเชิงพฤติกรรมและปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งควรเพิ่มพื้นที่ในการศึกษาโดยแบ่งกลุ่มตามศักยภาพทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามในการศึกษาการเปรียบเทียบเชิงพื้นที่อาจมองเห็นทิศทางและอาจสามารถถ่วงนโยบายในการแก้ปัญหาเฉพาะพื้นที่ได้

เอกสารอ้างอิง

- เกลสินี หมั่นไธสง และอัครวิทย์ รอบคอบ. (2563). การวิเคราะห์แบบแผนค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเนื้อสัตว์ของครัวเรือนเกษตร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2560. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 14(3), 115-128.
- นคเรศ ราชจิตร. (2551). พฤติกรรมการบริโภคของครัวที่มีหนี้สินในจังหวัดพะเยา (การค้นคว้าอิสระ). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พัชรี ชยากรโสภิต. (2563). การศึกษาผลกระทบของการบริโภค การออม และการลงทุนในภาคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต่อรายได้ประชาชาติของประเทศไทย. *วารสารสังคมศาสตร์*, 9(2), 70-76.
- เยาวลักษณ์ สมคำ. (2552). *การวิเคราะห์โครงสร้างค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- รวีพรรณ อุตริพันธ์. (2563). การตัดสินใจออมเงินและลงทุนของบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. *วารสารวิชาการ มรภ.บุรีรัมย์*, 11(2), 47-62.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). การส่งเสริมทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10. สืบค้น 1 มิถุนายน 2564, จาก https://www.nesdc.go.th/download/Plan10/2_2.pdf
- Akekere, J. and Yousuo, P. (2012). Empirical analysis of change in income on private consumption expenditure in Nigeria from 1981 to 2010. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 11(2), 321-331.
- Ando, A. Modigliani, F. and Brumberg, R. (1963). The life-cycle hypothesis of saving: aggregate implications and tests. *American Economic Review*, 53(1), 55-84.
- Duesenberry, J. S. (1948). *Income, Saving and the Theory of Consumption Behavior*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Keynes, J. M. (1939). Relative Movements of Real Wages and Output. *The Economic Journal*, 49(193), 34-51.
- Modigliani, F. (1996). The European unemployment crisis: a monetarist-Keynesian approach and its implications. Tinbergen and Modern Economics: *The Noble Economist Saint*.
- Palley, T. I. (2007). *The Relative Income Theory of Consumption: A Synthetic Keynes-Duesenberry - Friedman Model* (Working Paper No.170). University of Massachusetts Amherst. Retrieved 15 May, 2021, From http://peri.umass.edu/fileadmin/pdf/working_papers/working_papers_151-200/WP170.pdf